

ĢENERĀLADVOKĀTA DAMASO RUISA-HARABO KOLOMERA SECINĀJUMI,  
sniegti 2003. gada 11. decembrī<sup>1</sup>

1. *Arbeits- und Sozialgericht Wien* (Vīnes Darba un sociālā tiesa, Austrija) izskatāmais strīds attiecas uz prasību, kura, neskatoties uz tās izņēmuma raksturu, var radīt būtisku netaisnību, jo saskaņā ar valsts tiesību aktiem pabalsts bijušajiem Austrijas kara gūstekņiem netiek piešķirts, ja šīs personas kopš tā laika ir pieņēmušas citas valsts pilsonību.

**Piemērojamās tiesības**

2. Lai atbildētu uz prejudiciālo jautājumu, no valsts tiesību aktiem ir jāapskata vienīgi 1. pants *Kriegsgefangenenentschädigungsgesetz* [likumā "Par kompensācijām kara gūstekņiem"] (turpmāk tekstā — "Federālais likums")<sup>2</sup>, kas nosaka:

"Austrijas pilsoņiem, kuri:

1) Pirmā vai Otrā pasaules kara laikā ir bijuši karagūstā vai

Iesniedzējtiesa jautā, vai šīs nosacījums ir uzskatāms par darba ņēmēju pārvietošanās brīvības ierobežojumu Kopienā. Bez tam ir jāizvērtē, vai šāda veida pasākums ir saderīgs ar aizliegumu diskriminēt pilsonības dēļ, kā noteikts EKL 12. pantā.

2) Otrā pasaules kara vai alianses spēku Austrijas okupācijas laikā politisku vai

<sup>1</sup> — Oriģinālvaloda — spāņu.

<sup>2</sup> — *BGBL I*, Nr. 142/2000, *BGBL I* publicētā versija, Nr. 40/2002.

militāru iemeslu dēļ ir bijuši arestēti un aizturēti, vai **Pamata prāvas fakti**

- 3) politiskas vajāšanas dēļ, vai pastāvēt politiskas vajāšanas draudiem, atradās ārpus Austrijas teritorijas *Opferfürsorgegesetz* (BGBI. Nr. 183/1947) nozīmē un ir bijuši ārvalstu spēku arestēti 2. punktā minēto iemeslu dēļ un aizturēti pēc Otrā pasaules kara sākuma, ir tiesības uz pabalstu atbilstoši šī federālā likuma kritērijiem.”

4. No rīkojuma par prejudiciālā jautājuma uzdošanu izriet, ka prasītājs pamata prāvā, Jozefs Baldingers [*Josef Baldinger*], ir dzimis 1927. gada 19. aprīlī kā Austrijas pilsonis. No 1945. gada janvāra līdz 1945. gada maijam viņš cīnījās Otrajā pasaules karā kā Vācijas armijas spēku kareivis. No 1945. gada 8. maija līdz 1947. gada 27. decembrim viņš kā kara gūsteknis atradās Krievijas teritorijā.

5. Pēc tam prasītājs strādāja Austrijā, līdz 1954. gadā viņš devās uz Zviedriju, lai meklētu darbu, un tur strādāja līdz 1964. gadam. Pēc tam viņš atgriezās savā dzimtajā valstī un gadu tajā nostrādāja, un tad 1965. gada aprīlī pārcēlās uz pastāvīgu dzīvi Zviedrijā, kur viņš strādāja un 1967. gadā pieņēma Zviedrijas pilsonību, tādējādi zaudējot Austrijas pilsonību.

3. Kas attiecas uz Kopienas tiesību normām, papildus EKL 39. pantam, kas nostiprina darba ņēmēju pārvietošanās brīvības principu Kopienā, ir svarīgi minēt arī EKL 12. pantu, kura 1. daļa paredz:

Kopš 1986. gada 1. maija Baldingera kungs no Austrijas Sociālās apdrošināšanas fonda saņem invaliditātes pensiju un vecuma pabalstu.

“Piemērojot [EK līgumu] un neskarot tajā paredzētos īpašos noteikumus, ir aizliegta jebkāda diskriminācija pilsonības dēļ.”

6. Kad 2000. gadā ar Federālo likumu tika ieviests pabalsts bijušajiem kara gūstekņiem, Baldingera kungs uz to pieteicās, bet ar

*Pensionsversicherungsanstalt der Arbeiter* — iestādes, kas atbild par maksājumu veikšanu — 2002. gada 1. marta lēmumu viņa pieteikums tika noraidīts.

2) Otrā pasaules kara vai alianses spēku Austrijas okupācijas laikā politisku vai militāru iemeslu dēļ ir bijuši arestēti un aizturēti, vai

7. Baldingera kungs šo lēmumu apstrīdēja iesniedzējtiesā.

3) politiskas vajāšanas dēļ, vai pastāvēt politiskas vajāšanas draudiem, atradās ārpus Austrijas teritorijas *Opferfürsorgegesetz* (BGBl. Nr. 183/1947) nozīmē un ir bijuši ārvalstu spēku arestēti 2. punktā minēto iemeslu dēļ un aizturēti pēc Otrā pasaules kara sākuma,

## Uzdotsais prejudiciālais jautājums

un kam ir Austrijas pilsonība lūguma iesniegšanas brīdī?"

8. *Arbeits- und Sozialgericht Wien* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

## Process Tiesā

"Vai EKL 48. panta 2. punkts (jaunajā redakcijā pēc grozījumiem — EKL 39. panta 2. punkts) par darba ņēmēju pārvietošanās brīvību ir jāinterpretē tā, ka tas iestājas pret tādu valsts regulējumu, kurš pirmo reizi ieviests 2000. gada likumā, par tiesībām uz finansiālu kompensāciju personām, kas

9. Rikojums par prejudiciālā jautājuma uzdošanu Tiesas kancelejā reģistrēts 2002. gada 28. oktobrī.

1) Pirmā vai Otrā pasaules kara laikā ir bijušas karagūstā vai

10. Mutvārdu un rakstveida apsvērumus iesniedza Austrijas valdība un Komisija. Tiesas sēde notika 2003. gada 13. novembrī.

## Prejudiciālā jautājuma analīze

ilgu gūsta laiku, valsts pateicības apliecinājumu par viņu izciestajām grūtībām, tādējādi sniedzot finansiālu atlīdzību par kalpošanu valstij<sup>4</sup>.

11. Iesniedzējtiesa norāda, ka pamata prāvā apskatāmais finansiālais pabalsts nav saistīts ar apmaksātu darbību veikšanu.

12. Bez tam netiek apstrīdēts, ka Padomes 1971. gada 14. jūnija Regula Nr. 1408/71 par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā<sup>3</sup>, uz prāvu neattiecas, jo saskaņā ar tās 4. panta 4. punktu Regulu nepiemēro kara un tā seku upuriem paredzētu pabalstu sistēmām.

Atbilstoši šīm sistēmām attiecīgās valsts atbildība par pabalstu izmaksāšanu neizriet no apstākļiem, kas ir pārvietošanās brīvības izmantošanas rezultāts; pabalsti tiek izmaksāti, lai upurim sniegtu atlīdzību uz tās valsts īpašo interešu pamata, kura pabalstu piešķir.

13. Nav piemērojama arī Padomes Regula (EEK) Nr. 1612/68 par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos Kopienā<sup>5</sup>, jo 1979. gada 31. maija spriedumā lietā *Even*<sup>6</sup> Tiesa nolēma: no Regulas normu kopuma un tās mērķa izriet, ka minētās sociālās un nodokļu priekšrocības pamatā visupirms tiek piešķirtas valstu darba ņēmējiem viņu kā darba ņēmēju objektīvi novērtējamā statusa dēļ vai tāpēc, ka viņi uzturas valsts teritorijā. Turpretī pabalsts, kas izriet no valsts sistēmas pateicības apliecināšanai par bruņota konflikta laikā pārciesto, piemēram, kara gūstekņiem, neatbilst obligātajām Regulas Nr. 1612/68 7. panta 2. punktā noteiktajām priekšrocību būtiskajām iezīmēm, no kā izriet, ka tas neietilpst šī tiesību akta piemērošanas jomā.

14. Šo pašu iemeslu dēļ ir grūti sasaistīt apskatāmo pabalstu ar kādu no trim aspektiem, kas minēti EKL 39. panta 2. punktā,

Piešķirtā pabalsta galvenais mērķis ir sniegt bijušajiem kara gūstekņiem, kas pārcietuši

4 — 1978. gada 6. jūlija spriedums lietā 9/78 *Gillard* (*Recueil*, 1661. lpp., 13. punkts).

5 — Padomes 1968. gada 15. oktobra Regula (EEK) Nr. 1612/68 (OV L 257, 2. lpp.).

6 — 1979. gada 31. maija spriedums 207/78 lietā *Even* un *ONPTS* (*Recueil*, 2019. lpp.).

3 — OV L 149, 2. lpp.

proti, nodarbinātību, darba samaksu un citiem darba un nodarbinātības nosacījumiem. Darbaņēmēju pārvietošanās brīvība neaizsargā no apgrūtinājumiem, kuru pamatā var būt cita rakstura iemesli.

15. Tādējādi, burtiski interpretējot, uz iesniegto jautājumu būtu jāatbild, ka EKL 39. pants neiestājas pret tādu valsts tiesību normu, kas kā nosacījumu pabalsta piešķiršanai bijušajiem kara gūstekņiem izvirza prasību, ka šādi personai lūguma iesniegšanas brīdī ir jābūt pabalsta maksātājam valsts pilsonim.

16. Tomēr ir grūti atbalstīt tik formālu interpretāciju, kas varētu radīt būtisku ne-  
taisnību.

Tiesas sēdē Austrijas valdība neizvirzīja nevienu iemeslu, kas attaisnotu šo atšķirīgo attieksmi. Lai gan Austrijas valdība apgalvoja, ka tai ir leģitīmas intereses apskatāmo pabalstu piešķirt personām, kuras ir saglabājušas savu saikni ar Austriju, tā visumā atzina, ka atkāpe, iespējams, ir likumdevēja neuzmanības rezultāts.

17. Šķiet, ka tad, ja Federālo likumu interpretētu teleoloģiski, būtu iespējams izvairīties no diskriminācijas, kas tiek apskatīta šajā tiesvedībā. Nevēlos iejaukties iesniedzējtiesas Austrijas tiesību interpretēšanas kompetencē, bet ir skaidrs, ka normas formulējumā nav nekā tāda, kas liktu domāt, ka personām, kuras ir bijušas Austrijas pilsoņi attiecīgajā brīdī, tas ir, laikā, kad viņi bija gūstekņi, pabalsts nebūtu piešķirams.

Turpretī literārās tiesību normu interpretācijas, kam priekšroku dod iesniedzējtiesa, rezultāts būtu tāds, ka Austrijas valdība pabalstus piešķirtu visām personām, kas bijuši kara gūstekņi Pirmā vai Otrā Pasaules kara laikā, neatkarīgi no viņu pilsonības, ar vienīgo nosacījumu, ka tiem jābūt bijušiem Austrijas pilsoņiem brīdī, kad tie iesniedza lūgumu.

18. Tiesas sēdē Austrijas valdības pārstāvis norādīja, ka Federālā likuma mērķis ir sniegt kompensāciju kara gūstekņiem par grūtībām, ko tie pārcietuši gūsta laikā. Attaisnojot normas šauru interpretāciju, Austrijas valdības pārstāvis piebilda, ka šāda pieeja ir nepieciešama, jo apskatāmā laika posma ietvaros, tas ir, Vācijas aneksijas laikā, Austrijas pilsonība kā tāda nepastāvēja, tādējādi tiesību akti parasti izmanto netiešu jēdzienu, lai apzīmētu Austrijas pilsoņus šajā laikā.

periodā, taču šāds termiņš neparādās Federālajā likumā.

19. Tāpēc ir jāizvērtē, vai no šo apstākļu kopuma izrietošā būtiskā netaisnība ļauj Tiesai šo jautājumu risināt citādi, nekā to darījusi iesniedzējtiesa. Būtu jāpievērš uzmanība 17. gadsmita spāņu rakstnieka Baltazara Gračana [*Baltasar Gracián*] maksimai, ar ko viņš apelēja pie “drosmes iepretī nepastāvīgai veiksmei, pie sirdsapziņas iepretī bargiem likumiem, pie atjautības iepretī nepilnībām un pie saprāta visās lietās”<sup>7</sup>.

20. Kā pareizi norādījusi Komisija, pret šādu diskrimināciju ir iespējams vērsties saskaņā ar EKL 12. pantu.

Šī norma aizliedz jebkādu diskrimināciju pilsonības dēļ, neskarot tajā paredzētos īpašos noteikumus, ja tā rodas Līguma piemērošanas jomā.

21. Komisija min vairākus spriedumus attiecībā uz *cautio judicatum solvi* principa (prasība iemaksāt naudas summu kā nodrošinājumu tiesāšanās izdevumiem) nesaderību ar Kopienas tiesībām<sup>8</sup>, kuros Tiesa Līguma piemērošanas jomu ir interpretējusi plaši, ietverot arī visas pamata prāvā apskatāmās prasības, kas attiecas uz Kopienas tiesību nodrošināto pamata brīvību izmantošanu.

22. Diemžēl es nevaru pilnībā piekrist Komisijas labi iecerētajai pieejai. Lietas *Data Delecta* un *Hayes* attiecās uz prasījumiem par samaksu par preču piegādi tipiskā pārrobežu darījumā, no kā bija viegli secināt, ka strīds par procesuālo pasākuma veidu ir saistīts ar brīvas preču aprites īstenošanas tiesisko aspektu.

Lietā *Saldanha* prasītāji pamata prāvā lūdza valsts tiesu izdot rīkojumu apturēt atbildētājas sabiedrības, kuras daļas tiem piederēja, restrukturizāciju. Tiesa atgādināja, ka pasākumu ar mērķi nodrošināt uzņēmējdarbības brīvību vidū EK līguma 54. panta 3. punkta g) apakšpunkts (jaunajā redakcijā — EKL 44. panta 2. punkta g) apakšpunkts) paredz, ka Padome un Komisija koordinē garantijas, ko dalībvalstis prasa no sabiedrībām nolūkā

8 — 1996. gada 26. septembra spriedums lietā C-43/95 *Data Delecta* un *Forsberg* (*Recueil*, I-4661. lpp.); 1997. gada 20. marta spriedums lietā C-323/95 *Hayes* (*Recueil*, I-1711. lpp.) un 1997. gada 2. oktobra spriedums lietā C-122/96 *Saldanha* un *MTS*, (*Recueil*, I-5325. lpp.) (turpmāk tekstā, attiecīgi, “*Data Delecta*”, “*Hayes*” un “*Saldanha*”).

7 — Gracián, B. *El Criticón*, pirmā daļa, VIII nodaļa, Ed. Turner, Biblioteca Castro, Madrid, 1993, 106. lpp.

aizsargāt dalībnieku un trešo personu intereses. Apstrīdētā procesuālā prasība tāpēc ir ietverta vienā no Liguma piemērošanas jomām un tāpēc bija pakļauta aizliegumam diskriminēt pilsonības dēļ.

uzturēties dalībvalstīs, ievērojot Ligumā noteiktos ierobežojumus un nosacījumus, kā arī tā īstenošanai paredzētos pasākumus.

23. Šo judikatūru nevar attiecināt uz izskatāmo lietu, jo, kā jau ir norādīts, pabalsts bijušajiem kara gūstekņiem nav viens no pabalstiem, kas ietverts darba ņēmēju pārvietošanās brīvības tehniskajā definīcijā. Bez tam šī jēdziena saturs ir ierobežots vairāk nekā brīvas preču aprites jēdziena saturs, līdz ar to nevar apgalvot, ka tas iestājas pret tādu pasākumu, kam tieši vai netieši, faktiski vai iespējami varētu būt negatīva ietekme uz pārvietošanos Kopienā.

Kad ar Māstrihtas Ligumu tika iedibināta Savienības pilsonība, iniciatīva, kas ir tikusi aprakstīta kā lielā mērā simboliska<sup>9</sup>, kļuva par redzamu vēlmi apveltīt Eiropas Savienības konstrukciju ar faktiskām politiskām ambīcijām un radīt piederības sajūtu Kopienai ar vienotām vērtībām un ideāliem. Roberts Kovars [*Robert Kovar*] ir atgādinājis, ka Eiropas integrācijas rītausmā Žans Monē [*Jean Monnet*] atzina, ka tā ir nevis koalīcijas veidošana starp valstīm, bet gan savienības veicināšana starp cilvēkiem<sup>10</sup>.

24. Tāpēc ir jāizvērtē, vai Baldingera kungs var atsaukties uz kādām neatkarīgām tiesībām tāpēc, ka viņš EKL 17. un 18. panta izpratnē ir Savienības pilsonis.

25. Kā jau iepriekš esmu norādījis, Savienības pilsonības izveidošana līdz ar tai piesaistīto pilsoņu pārvietošanās brīvību dalībvalstu teritorijā atspoguļo vērā ņemamu attīstību, jo tā nošķir šo brīvību no tās funkcionālajiem vai instrumentālajiem elementiem (saikne ar ekonomisku darbību vai iekšējā tirgus sasniegšanu) un paceļ to līdz patiesi neatkarīgu

EKL 18. panta 1. punkts ikvienam Savienības pilsonim piešķir tiesības brīvi pārvietoties un

9 — Kovar, R. un Simon D. "La citoyenneté européenne", *Cahiers de droit européen*, 1993, 290. lpp.

10 — Kovar, R. "L'émergence et l'affirmation du concept de citoyenneté européenne dans le processus d'intégration européenne", *La citoyenneté européenne*, Philip, Ch. un Soldatos, P. (sastādītāji), red. Chaire Jean Monnet de la Universidad de Montréal, Montréal, 2000, 81. lpp.

tiesību limenim, kas ir neatņemama Savienības pilsoņu politiskā statusa sastāvdaļa<sup>11</sup>. Pierādījumi šim kvalitatīvajām izmaiņām rodami faktā, ka pārvietošanās brīvība un uzturēšanās tiesības kā patstāvīgas tiesības ir ietvertas Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 45. panta 1. punktā.

26. Līdz šim nav bijis daudz spriedumu par Savienības pilsonības jautājumu, kas paredzēts kā dalībvalstu pilsoņu pamata statuss<sup>12</sup>.

Tomēr tādi spriedumi kā 2002. gada 11. jūlija spriedums lietā *D'Hoop*<sup>13</sup> un 2002. gada 17. septembra spriedums lietā *Baumbast* un *R*<sup>14</sup> apliecina, ka EKL 18. pantā minēto ierobežojumu un nosacījumu pamatā ir ideja, ka Savienības pilsoņu uzturēšanās tiesības var tikt pakļautas dalībvalstu leģitīmajām interesēm. Tomēr šie ierobežojumi un nosacījumi ir piemērojami saskaņā ar Kopienas tiesībās paredzētajiem ierobežojumiem un saskaņā ar šo tiesību vispārējiem principiem, tostarp samērīguma principu. Turklāt valsts šajā jautājumā veiktajiem pasākumiem ir

jābūt nepieciešamiem un piemērotiem attiecīgā mērķa sasniegšanai<sup>15</sup>.

27. *D'Hoop* lieta attiecās uz pārejas perioda pabalstiem, ko Beļģijā piešķīra jauniem cilvēkiem, kuri bija pabeiguši studijas un meklēja pirmo darbavietu. Attiecīgās Beļģijas pilsoņes lūgums piešķirt pabalstu tika noraidīts, pamatojot, ka vidējo izglītību viņa ieguvusi citā dalībvalstī.

Tiesa nolēma, ka šāda diskriminācija, kas neiespaidoja ne darba ņēmēju pārvietošanās brīvību, kā tā definēta EKL 39. pantā, nedz arī kādu no tradicionālajām jomām, uz kurām attiecas Līgums, tomēr neatbilda principiem, kas ir Savienības pilsonības statusa pamatā, tas ir, no likuma viedokļa vienāda attieksme, izmantojot pilsoņa tiesības apmesties dalībvalstu teritorijā<sup>16</sup>.

Tiesa savu vērtējumu tam, vai pasākums pats par sevi bijis samērīgs, iesāka ar to, ka atzina: valsts likumdevējs var leģitīmi vēlēties no-

11 — 1996. gada 26. novembra secinājumi lietās C-65/95 un C-111/95 *Shingara* un *Radiom* [1997. gada 17. jūnija spriedums apvienotajās lietās C-65/95 un C-111/95 *Recueil*, I-3343. lpp.], 34. punkts.

12 — 2001. gada 20. septembra spriedums lietā C-184/99 *Grzelczyk*, *Recueil*, I-6193. lpp., 31. punkts.

13 — Lieta C-224/98, *Recueil*, I-6191. lpp.

14 — Lieta C-413/99, *Recueil*, I-7091. lpp.

15 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Baumbast* un *R*, 90. un 91. punkts.

16 — Iepriekš minētais spriedums lietā *D'Hoop*, 35. punkts.

drošināt, lai pastāvētu faktiskā saikne starp pieteikuma iesniedzēju un ģeogrāfisko darba tirgu, taču secināja, ka vienīgais nosacījums attiecībā uz vietu, kur iegūts atestāts par vidējo izglītību, bija pārāk vispārīgs un vienvirpusīgs un pārsniedza attiecīgā mērķa sasniegšanai nepieciešamo<sup>17</sup>.

28. Spriedumā lietā *Baumbast* un *R* Tiesai bija jānovērtē Vācijas pilsoņa, kurš vairs nevarēja atsaukties uz tiesību normām, kas regulē darba ņēmēju pārvietošanās brīvību, uzturēšanās tiesības Apvienotajā Karalistē.

29. No šiem diviem spriedumiem izriet, ka Tiesa ir virzījusies uz neatkarīgu uzturēšanās tiesību piešķiršanu Savienības pilsoņiem, katrā atsevišķā gadījumā izvērtējot, vai šo tiesību ierobežojums ir pamatots.

30. Nesenākā pagātnē, 2003. gada 2. decembra spriedumā lietā *García Avello*<sup>19</sup>, līdzīgi kritēriji tika izmantoti attiecībā uz Beļģijas Civillikuma normām, kas paredzēja, ka spāņu vecāka bērnu, kam ir dubultā Beļģijas un Spānijas pilsonība, nevar reģistrēt Spānijā parastajā kārtībā, proti, savienojot tēva pirmo uzvārdu ar mātes pirmo uzvārdu.

Manuprāt, Tiesas pieeja minētajā spriedumā ir jāizmanto kā vadlīnijas šajā lietā.

Tiesa uzskatīja, ka, atsakoties ļaut Kopienas pilsonim palikt uzņēmējvalstī, nesamērīgi tiktu ierobežotas EKL 18. panta 1. punktā piešķirtās uzturēšanās tiesības, ja šai personai ir pietiekami līdzekļi, tā ir vairākus gadu likumīgi strādājusi un uzturējusies attiecīgajā dalībvalstī, tai pievienojusies ģimene, tā nekad nav bijusi apgrūtinājums sabiedriskajām finansēm un ir iegādājusies vispārējo veselības apdrošināšanas polisi sev un savai ģimenei citā Savienības dalībvalstī<sup>18</sup>.

31. Šķiet skaidrs, ka Kopienas tiesības ne-regulē kārtību, kādā tiek nodots personas tēva uzvārds: tas ietilpst dalībvalstu kompetencē. Tomēr, izmantojot šo kompetenci, dalībvalstīm jāizpilda Līguma noteikumi, proti, normas, kas attiecas uz ikviena Savie-

<sup>17</sup> — Turpat, 38. un 39. punkts.

<sup>18</sup> — Iepriekš minētais spriedums lietā *Baumbast* un *R*, 92. un 93. punkts.

<sup>19</sup> — Lieta C-148/02, *Recueil* 2003, I-11613. lpp.

nības pilsoņa tiesībām uzturēties jebkuras dalībvalsts teritorijā<sup>20</sup>.

32. *García Avello* pamata prāvā pastāvēja saikne ar Kopienas tiesībām, ciktāl prasītāja bērni bija vienas dalībvalsts pilsoņi, kuri likumīgi uzturējās citas dalībvalsts teritorijā. Attiecīgi, prasītāja bērni varēja likumīgā kārtā atsaukties uz EKL 12. pantu, kas aizliedz jebkādu diskrimināciju pilsonības dēļ<sup>21</sup>.

33. Turklāt, lai izvērtētu, vai izskatāmajā lietā diskriminācija bija attaisnojama tādu objektīvu apsvērumu dēļ, kas būtu samērīgi attiecībā uz leģitīmo mērķi, Tiesa izmantoja tradicionālo nevienlīdzīgas attieksmes definīciju<sup>22</sup>.

34. Manuprāt, šī pieeja *mutatis mutandis* ir piemērojama izskatāmajā strīdā.

35. Neskatoties uz faktu, ka tās nav saistītas ar Kopienas tiesībām, normām, kas regulē Federālajā likumā paredzētā pabalsta piešķiršanu, ir jāatbilst Kopienas tiesību vispārējiem principiem tādā pašā veidā, kā tiem saskaņā ar spriedumu lietā *García Avello* bija jāatbilst normām, kuras regulēja personu uzvārdus.

36. Baldingera kungs ir Zviedrijas pilsonis, kas neapstrīdami norāda uz to, ka viņam ir Savienības pilsoņa statuss. Tomēr šis statuss nepaplašina Līguma piemērošanas jomu, attiecinot to uz iekšzemes situācijām, kam nav saistības ar Kopienas tiesībām<sup>23</sup>.

37. Prasītājs pamata prāvā izmantoja tiesības apmesties ārzemēs vēl ilgi pirms tam, kad Austrija un Zviedrija pievienojās Eiropas Kopienām. Turklāt tajā brīdī, tas ir, 1995. gada 1. janvārī, stingri ņemot, Baldingera kungu vairs nevarētu uzskatīt par migrantu, jo viņš bija pieņēmis uzņēmējvalsts pilsonību.

38. Tomēr šim apstāklim Tiesas izskatāmajā lietā nav izšķirošas nozīmes, ciktāl pārrobežu

20 — Turpat, 25. punkts.

21 — Turpat, 27. un 29. punkts.

22 — Turpat, 31. punkts.

23 — 1997. gada 5. jūnija spriedums apvienotajās lietās C-64/96 un C-65/96 *Uecker un Jacquet*, Recueil, I-3171. lpp., 23. punkts.

elements ir fakts, ka persona, kurai agrāk bija vienas dalībvalsts pilsonība, tagad uzturas citā dalībvalstī. Šī iemesla dēļ viņa situāciju nevar pielīdzināt viņa uzņēmējvalsts pilsoņu situācijai, kam vienmēr ir bijusi viena un tā pati pilsonība. Faktiski, kā rāda šī tiesvedība, par spīti pagājušajam laika periodam viņa kādreizējā pilsonības saikne vēl arvien var noteikt viņa tiesības baudīt zināmas tiesības. Acīmredzami tā nav tikai iekšzemes situācija.

cita persona, kas izmanto pārvietošanās brīvību, un tāpēc viņam ir tiesības uz aizsardzību.

39. Baldingera kunga prasība pelna atbilstošu aizsardzību. Kopienas tiesības, ciktāl tās ir integrācijas projekta instruments, nevar pret Baldingera kungu attiekties mazāk labvēlīgi tikai tāpēc, ka viņš ir nolēmis pieņemt tās valsts pilsonību, kurā viņš ir izlēmis pastāvīgi uzturēties. Ierobežotais un nosacītais raksturs tam, kā tiek panākta pilsoņu un Kopienas imigrantu līdztiesība saskaņā ar Līgumu<sup>24</sup>, attaisno lēmumu pieņemt mītnes valsts pilsonību ilgākas uzturēšanās gadījumā.

40. Attiecīgi es uzskatu, ka tāda situācija, kādā ir prasītājs pamata prāvā, ir ietverta Kopienas tiesību piemērošanas jomā.

Tādējādi Baldingera kungam — saskaņā ar EKL 18. pantu, skatot to kopsakarā ar EKL 12. pantu — ir tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, nebaidoties no neattaisnotas diskriminācijas viņa pilsonības dēļ.

Ņemot vērā faktu, ka prasītāja juridiskais statuss nav tieši tāds pats kā viņa uzņēmējvalsts pilsoņiem, prasītājs no materiālā viedokļa faktiski ir tādā pašā situācijā kā ikviena

41. Savukārt nediskriminācijas princips prasa, lai pret līdzīgām situācijām attiektos vienādi un pret atšķirīgām situācijām attiektos dažādi. Šādu nevienlīdzību varētu attaisnot vienīgi tad, ja to pamatotu objektīvi apsvērumi, kas nav atkarīgi no iesaistīto personu pilsonības un ir samērīgi ar leģitīmo mērķi, kurš tiek īstenots<sup>25</sup>.

24 — Skat., piemēram EKL 39. panta 3. punkta un EKL 55. panta formulējumu un priekšmetu.

25 — Iepriekš minētais spriedums lietā *D'Hoop*, 36. punkts.

42. No rīkojuma par prejudiciālā jautājuma uzdošanu izriet, ka Baldingera kungs izpilda visas materiālās prasības, kas tiek izvirzītas apstrīdētā pabalsta saņemšanai, *izņemot prasību, ka personai lūguma iesniegšanas brīdī ir jābūt Austrijas pilsonim*. Lai noskaidrotu, vai pastāv diskriminācija, ir pamats apskatīt divu personu situāciju, kas atbilst šīm prasībām, no kurām vienai ir Austrijas pilsonība, bet otrai tās vairs nav, jo tā šo pilsonību ir zaudējusi, pieņemot jaunu pilsonību. Pirmajai pabalsts tiek piešķirts, bet otrajai tā piešķiršana tiek atteikta.

43. Rīkojumā par prejudiciālā jautājuma uzdošanu nav norādīts, vai šāda nevienlīdzīga attieksme ir attaisnojama; tāpat tajā nav paskaidroti pabalsta piešķiršanas mērķi.

44. Kā jau iepriekš minēju, tiesas sēdē Austrijas valdības pārstāvis norādīja, ka pabalstu piešķiršana tikai tām personām, kuras ir saglabājušas saikni ar savu izcelsmes valsti, ir likumīga, kaut arī viņš atzina, ka nevienādā attieksme, iespējams, ir likumdevēja neuzmanības sekas.

45. Var pieņemt, ka finansiāla pabalsta piešķiršana personām, kas bijuši kara gūstekņi, bija iecerēta kā pateicības apliecinājums par viņu pārciestajām grūtībām. Jebkurā gadījumā tā tam ir jābūt, jo, atbilstoši Tiesas judikatūrai<sup>26</sup>, uz šo pabalstu kategoriju neattiecas darba ņēmēju pārvietošanās brīvību Kopienā regulējošie principi.

Tas, vai pilsonības kritērijs ir piemērots un samērīgs, ir jāizvērtē, ņemot vērā šo īpašo mērķi. Nav šaubu, ka pabalsta, kura mērķis ir apliecināt valsts pateicību, piešķiršana tikai tiem bijušajiem kara gūstekņiem, kuriem vēl arvien ir Austrijas pilsonība, nav *no pilsonības neatkarīgs* objektīvs apsvērums, kā to prasa EKL 12. pants. Federālā likuma ierobežojošā norma rada tieši tādu iznākumu, no kā cenšas izvairīties aizliegums diskriminēt pilsonības dēļ.

No pateicības, kuru viņi ir pelnījuši, apliecināšanas viedokļa nav nekādas atšķirības starp personām, kas bijušas kara gūstekņi, izņemot to, ka daži no viņiem ir saglabājuši savu pilsonību, savukārt citi — līdzīgi kā prasītājs pamata prāvā — ir apmetušies citā valstī un

<sup>26</sup> — Skat. iepriekš 12. un 13. punktu.

izvēlējušies pieņemt citu pilsonību. Tieši otrādi — to personu, kuras vairs nav Austrijas pilsoņi, izslēgšanu bez jebkāda cita saprātīga pamatojuma var uzskatīt par to cilvēku cieņas aizskaršanu, kuri ir tādā pašā situācijā kā Baldingera kungs.

46. Ņemot vērā faktu, ka iespējamais nevienlīdzīgas attieksmes attaisnojums nav

atbilstošs, nav jāizvērtē, vai tas ir samērīgs.

47. Lai gan Savienības pilsonība pati par sevi nevar piešķirt visas tiesības, kas tradicionāli ir saistītas ar dalību politiskā kopienā, tai vismaz ir jāgarantē, ka Eiropas Savienības ietvaros bez juridiskiem apgrūtinājumiem ir iespējams mainīt pilsonību.

## Secinājumi

48. Ievērojot iepriekš minētos apsvērumus, ierosinu Eiropas Kopienų Tiesai uz *Arbeits- und Sozialgericht Wien* uzdoto jautājumu atbildēt šādi: EKL 12. un 17. pants iestājas pret tādu dalībvalsts tiesību normu, kas paredz, ka pabalsta piešķiršana bijušajiem kara gūstekņiem, atzīstot grūtības, ko tie pārcietuši, ir atkarīga no tā, vai personai lūguma iesniegšanas brīdī ir šīs dalībvalsts pilsonība.